

Prvi maj: Ni jedno pravo nije nam poklonjeno

To nije dan odmoranja i opuštanja, već dan borbe, dan štrajkova i pobune.

U XIX veku u „razvijenim“ kapitalističkim zemljama radnički pokret se fokusirao na zahtev za smanjenje radnog dana. Kada čovek radi deset, dvanaest ili više sati dnevno, lišen je svake mogućnosti da razvija svoje sposobnosti, da se posveti ljudima koje voli ili razvija svoja interesovanja. Radi i spavaj – to je sve što imaš od života. Radnici su umirali mladi zbog katastrofalnih uslova života i rada – bili su bukvalno izrabljivani do smrti.

U takvim okolnostima formulisan je radikalni zahtev: skraćivanje radnog dana na osam sati. U SAD je za 1. maj 1886. zakazan generalni štrajk. Stotine hiljada ljudi tog dana napustilo je radna mesta i u nepreglednim kolonama protestovalo ulicama američkih gradova, zahtevajući skraćivanje radnog dana bez smanjivanja primanja.

U Čikagu, gde je postojao jak anarhosindikalistički pokret, prvog dana generalnog štrajka preko trista hiljada radnika zaustavilo je proizvodnju, što gazde i država smatraju za drskost i neviđenu provokaciju. Po ulicama, na ćoškovima i krovovima raspoređeno je hiljade teško naoružanih policajaca i detektiva, dok je Nacionalna garda čekala poziv na intervenciju. Nakon što su dva dana generalnog štrajka protekla bez većih incidenata, trećeg dana policija napada zbor na kome se šest hiljada radnica i radnika okupilo da izglasaju delegaciju koja će ih predstavljati na pregovorima sa upravom fabrike. Radnici uzvraćaju, policija puca u masu i rasteruje radnike. Ali, na trgu ostaje šest radnika. Oni nisu mogli da odu. Bili su mrtvi.

Te večeri anarhosindikalisti zakazuju novo okupljanje i sledećeg dana, pred više hiljada ljudi, na trgu Hejmarket govore anarhisti Spajs i Parsons. I pored ogromnog besa zbog ubijenih drugova, okupljanje je bilo mirno sve dok nije došlo dvesta naoružanih policajaca da prekine skup. U tom trenutku odjeknula je eksplozija bombe bačene među policajce – osmorica su poginula. U konfuziji koja je nastala, policija puca na sve što se kreće i divljački batina svakoga koga dohvati. Ne zna se koliko je ljudi policija ubila tog dana, ali je preko dve hiljade bilo ranjeno! Do danas nije razjašnjeno ko je zaista bacio bombu, ali su radnici krivili policijske agente-provokatore, što je bilo sasvim u skladu s tradicijom čikaške policije, poznate po ubacivanju provokatora među demonstrante. To nije dan odmora i opuštanja, već dan borbe, dan štrajkova i pobune.

Državni tužilac je rekao: „Osudite ove ljude, neka postanu primer – obesite ih i spasite naše institucije!“

Država je iskoristila priliku i za napad su odmah optužena osmorica vodećih anarhosindikalista. U nameštenom procesu, bez dokaza, sedmorica anarhista su osuđena na smrt vešanjem, a jedan na petnaest godina zatvora. Umesto dokazivanja krivice, tužilac ih je optuživao da su pisali tekstove koji pozivaju na otpor sistemu, štampali anarhističke novine, držali govore na štrajkovima... Državni tužilac je rekao: „Osudite ove ljude, neka postanu primer – obesite ih i spasite naše institucije!“ Od njih sedmorice jedan je izvršio „samoubistvo“ u zatvorskoj ćeliji, dvojci je kazna „ublažena“ u doživotni zatvor, a Spajs, Engel, Fišer i Parsons su obešeni 11. novembra 1886.

Eto, zato obeležavamo Prvi maj. To je dan kada je radništvo izašlo na ulice da traži svoja prava, ne oslanjajući se na političare i pravosudni sistem, shvatajući da će se osloboditi samo ili se neće osloboditi uopšte. To nije dan odmora i opuštanja, dan zahvalnosti našim gazdama što su nam udelili par neradnih dana, već dan borbe, dan štrajkova i pobune.

Sećajući se svih poubijanih za vreme generalnog štrajka u SAD pre 126 godina, treba da budemo svesni da se to i danas svakodnevno dešava širom sveta, da se može desiti svakome od nas, i da će se dešavati sve dok budu postojali kapitalizam i država.

Tekst je prvobitno objavljen u biltenu Direktna akcija br. 15, od 26. aprila 2012.